

ŠTREKLJEVA ZAPUŠČINA IN KORESPONDENCA S FRANCEM KRAMARJEM

Ob petdesetletnici smrti dr. Karla Štreklja

Milko Matičetov

Ko je dr. Pavel Strmšek tožil, »kako malo so se merodajni moške zmenili za ostalino... prof. K. Štreklja,« je obenem napovedal: »Ne dvomim, da pridejo časi, ko bomo željno brskali po ostalinah svojih znanstvenikov, a mnogokaj bo dotlej že zastarelo ali bomo pa zbirali vnovič, po nepotrebem.«¹ Dr. Strmšek sam je pietetno poskrbel, da je zasebna Štrekljeva korespondenca prišla v javno ustanovo — hrani jo državni arhiv v Mariboru — ob dvajsetletnici Štrekljeve smrti pa je objavil tudi nekaj odlomkov iz te korespondence.² Vendar je iz Strmškovich objav čutiti samo literarnozgodovinske nagibe; zanimajo ga literatje Kette, Valjavec, Aškerc, Murnik — pri Štreklju pa le najbolj obrobna, pesniška in prevajavska delavnost. Širši interesi so vodili prof. Ivana Prijatelja, ki je imel pred očmi tudi kulturno in politično zgodovino zraven literarne; v prepisih iz Štrekljeve korespondence nam je ohranil celo nekaj dopisov, ki bi bili drugače morda izgubljeni.³ Za Strmškom in Prijateljem je literarnozgodovinsko posegel v Štrekljevo zapuščino tudi B. Gerlanc (Župančičevo pismo in belokranjske otroške pesmice).⁴ V Štrekljevo etnografsko delavnost — predvsem v zvezi z izdajo »Slovenskih narodnih pesmi« — pa je ob upoštevanju korespondence lepo posvetil J. Glonar,⁵ medtem ko je M. Murko plastično orisal Štrekljevo strokovno in organizatorsko vlogo pri nabiranju ljudskih pesmi z napevi.⁶ Štreklja etnografa nam kaže tudi pismo, ki ga je v Kūharjevi zapuščini našel in potem objavil Vilko Novak,⁷ in eno izmed Štrekljevih pisem J. Tominšku.⁸

¹ LZ 38, 1918, 297.

² LZ 52, 1952: 487—490, 508—509, 635—636; ZiS 1952, knj. 12, št. 21, 553.

³ Prijateljeva zapuščina v NUK — Ms 973, VIII/B; prepisi pisem F. Levca, M. Murka (1) in Slovenske Maticе.

⁴ Oton Zupančič — zapisovalec ljudskih pesmi. SE 11, 1958, 179—182.

⁵ Predgovor k IV. zvezku Štrekljevih SNP, Ljubljana 1925.

⁶ M. Murko, Velika zbirka slovenskih narodnih pesmi z melodijami. Et III, 1929.

⁷ Opombe h Kūharjevemu »Narodnemu blagu vogrskij Slovincov«. ČZN 33, 1958, 108.

⁸ Menda se je ohranilo samo to. — J. Tominšek, Prof. dr. Karel Štrekelj in nabiranje slovenskih narodnih napevov. SE 5, 1952, 169 sl.

Leta 1918 je P. Strmšek obljubil, da bo poskušal »podati seznam vse ostaline« prof. Štreklja, načrta pa žal ni izpeljal. Delo bi bilo takrat lažje, saj gradivo ni bilo raztreseno na toliko krajih kot danes, ampak v glavnem še koncentrirano na treh naslovih: pri Štrekljevi družini, pri Slovenski Matici in pri Glasbeni Matici v Ljubljani.

Leta 1962 je stanje takole:

1. Državni arhiv LRS, podružnica Maribor, hrani največ Štrekljeve korespondence (glej popis tu na str. 226 s.) in ovitek »Štrekljevi listic.«⁹ Oboje je bilo poprej v arhivu Zgodovinskega društva v Mariboru.

2. Študijska knjižnica v Mariboru hrani pod signaturo Ms 68 štiri večje mape, v katerih je 20 zvezkov pešmi. To so v glavnem »umetna« besedila — največ je pobožnih — ki jih Štrekelj ni sprejel v zbirko SNP, ampak jih je — v rokopisu — uredil po vsebini, nakazani na ovitkih.

3. Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani hrani precej izvornih Štrekljevih pisem in nekaj Prijateljevih prepisov Štrekljevih pisem in pisem Štreklju (glej popis na str. 226 sl.).

O Štrekljevi zapuščini, ki jo je Slovenska Matica sredi leta 1942 izročila v last tedanji »Vseučiliški knjižnici v Ljubljani«, je potrebno majhno pojasnilo. Zaradi pomanjkanja prostora in strokovnih moči, pa tudi zaradi drugih, nujnejših del je Štrekljevo gradivo v NUK obležalo neurejeno. Na predlog Inštituta za slovensko narodopisje sta se uprava NUK in predsedstvo SAZU leta 1957 dogovorila o zamenjavi nekih rokopisov. V pričakovanju, da se ta načelni dogovor tudi praktično izpelje, je Štrekljeva zapuščina prešla — začasno še z zadolžnico — v

4. Inštitut za slovensko narodopisje SAZU, ki bo postopoma uredil in obdelal gradivo:

a) Štiri velike ovitke, naslovljene *Štrekelj, zapuščina I (do IV)*; vsebujejo pesemsko in prozno gradivo, uganke, pregovore in raznovrstne etnografske zapiske ljudi, ki so zbirali na lastno pobudo ali jih je k temu nagnila Štrekljeva »Prošnja« iz leta 1887 ali prvi zvezki SNP in ki so svoje zbirke pošiljali Slovenski Matici ali naravnost prof. Štreklju. Ta je porabil pesmi, vse drugo je neurejeno in neizčrpano.

b) Štiri debele mape gradiva, naslovljene *SNP 1 (do 4)*. Mapi 1 in 2 vsebujeta izvorne zapise sodelavcev — v zvezkih raznih oblik, na letočih listih, v pismih. Največ je pesemskega gradiva, ki je bilo že porabljeno. V mapah 3 in 4 zbrano gradivo pa pomeni neke vrste pripravo na »Dodatke«, za katere je Štrekelj obljubil, da izidejo na koncu dela; v mapi 3 so neurejeni dodatki, v mapi 4 pa deloma že urejeni (od št. 2331—6732).

c) Dve mapi, naslovljeni *SNP A* in *SNP B*. V njih so razni zapiski, pesmarice — nove in stare (celo v bohoričici) — s porabljenim in neporabljenim gradivom.

⁹ V času, ko sem se mudil v Mariboru, je bil založen.

d) Ovitek z naslovom *SNP Kocijančič idr.* V njem so tri pesmarice J. Kocijančiča, nekaj starih pesmaric, pa neurejeno gradivo, med drugim popis blaga, poslanega Slov. Matici, in nekaj korespondence, Matici in Štreklju.

e) Večji ovitek z naslovom *Štrekelj, SNP (nepopolno)*. To je čistopis za SNP; dosti tekstov je pisanih s Štrekljevo roko.

f) Ovitek z naslovom *Stare rokopisne pesmarice ad SNP*.

g) Ovitek z naslovom *Štrekelj, zapuščina V (Slovarsko gradivo)*.

h) Manjši ovitek z naslovom *Nar. blago Uganke*. Uganke na lističih so prepisi iz objav, Štrekljevi lastni zapiski in zapiski drugih; zraven je tudi nekaj pregovorov in zagovorov.

i) Ovitek z naslovom »*Stare žalostne*«. *Neporabljeni rokopisi* je v tej obliki kajpada Glonarjevo delo, besedila pa so vzeta od tu in tam iz Štrekljeve zapuščine, kar se vidi po pogostih Štrekljevih beležkah, po datumih, zapisovavcih itd.

Inštitutu je Franc Kramar daroval 4 Štrekljeve dopise.

5. Glasbeno narodopisni inštitut v Ljubljani hrani od leta 1957 gradivo »Odbora za nabiranje slovenskih narodnih pesmi z napevi«, ki je bilo najprej pri Glasbeni Matici (do leta 1927), nato v Etnografskem muzeju v Ljubljani.¹⁰ Zraven tekstov so še — v posebnih mapah — predsedniški arhiv (po posameznih letih od 1905 naprej), zapisniki sej, obračuni, akti odbornikov, dopisi sodelavcev in podobno. Vmes je osnutek Štrekljevega govora na prvi seji slovenskega delovnega odbora, osnutek »Povpraševalne pole«, »Vprašanj in navodil« in še marsikaj.

6. Župnijski arhiv v Tomaju hrani Štrekljevo pismo Matiju Sili.¹¹

7. Dr. Vilko Novak v Ljubljani hrani Štrekljevo pismo Števanu Kuharju (objavljeno v ČZN 33, 108).

Ko govorimo o Štrekljevi korespondenci, moramo seve imeti pred očmi, da so nam za zdaj dosegljivi predvsem dopisi ljudi, s katerimi je bil Štrekelj v stikih, dosti manj pa je v evrđenci izvirnih Štrekljevih pisem. Ohranila so se v zapuščinah, ki so že prišle iz zasebne lasti v javne ustanove, ali pa kot osnutki odgovorov ob nekaterih pomembnejših tujih dopisih.

Petdesetletnica Štrekljeve smrti nam bodi spodbuda in začetek načrtnega iskanja njegovih izvirnih pisem. Delo bi kajpada šlo hitreje od rok, če bi se zraven pobudnika — Inštituta za slovensko narodopisje — zavzel zanj še kdo. Vsakomur, kdor bi to želel, naj omogoči sodelovanje kolikor se dá izčrpen abecedni

¹⁰ Historiat je nedavno podala Z. Kumer, Slovenske ljudske pesmi z napevi. SE 12, 1959, 203 sl.

¹¹ Odlomek objavljen v Primorskem dnevniku 18/157 — 15. julija 1962.

popis Štrekljevih dopisnikov:¹²

- Rudolf Andrejka: 2 pismi (1908—1909) — ISN.
 Nikola Apostolov: telegram (28. septembra 1907).
 K. S. Apostolovu: dva osnutka odgovora — *nem.*
 Oskar Asbóth: 10 dopisov (1895—1909) — *nem.*
 Graziadio Isaia Ascoli: dopisnica (1905) — *ital.*
 Anton Aškerc: 5 dopisov (1900—1901). — Pisma objavil Strmšek v LZ 1932, razglednico in vizitko samo omenil.
 Janko Babnik: 1 pismo (1893).
 P. Bachmetjew: vizitka in pismo (1907) — *nem.*
 Matteo Bartoli: 5 pisem (1904—1908) — *ital.*
 Jan Baudouin de Courtenay: 20 dopisov (1880—1908) — *slov.* DAS Maribor (19), ISN (1).
 Aleksandar Belić: pismo (1912) *sh.*
 Davorin Beranič: pismo (1909).
 Ivan Berbuč: pismo (1906).
 Franjo Berlec: pismo (1905) — ISN.
 Erich Berneker: pismo (1905) — *nem.*
 Anton Bezenšek: (ovitek z Bezenškoviimi dopisi je v mariborskem arhivu zdaj nekje založen).
 E. K. Blümmel: pismo (1910) — *nem.* (GNI).
 K. S. Blümmelu: osnutek pisma (1909) omenja Murko v Et 3, 1929, 15.
 J. Böck-Gnadenau: 2 dopisa (1896—1901) — *nem.*
 Janko Bratina: pismo (1909).
 Anton Breznik: 29 dopisov (1899—1911) — DAS Maribor (28), ISN (1).
 Olaf Broch: 1 dopis (1905) — *nem.*
 Aleksander Brückner: 2 dopisa (1899—1909) — *pol.*
 Fran Brunet: pismo (1896).
 J. R. Bünker: 1 dopis (1905) — *nem.*
 Al. Cajnko: pismo (1904) — ISN
 Fr. Cirhra: 5 pisem — *nem.*
 Rok Drogenik: 5 dopisov (1887—1900) — ISN
 Josef Dušek: 4 donisi (1910) — *če.* GNI.
 K. S. Dušku: osnutek odgovora (1910) — GNI.
 Jož Fabijan: pismo (1907).
 M. Fabijan: pismo (1896).
 Stef. Ferluga: pismo (1906) — GNI.
 Ivan Fon: 2 pismi (1911).
 Wendelin Förster: 4 dopisnice (1904—1907) — *nem.*
 Vladimir A. Francev: dopisnica (1907).
 Anton Funtek: 16 dopisov (1892—1893).
 Ljudevit Furlani: pismo (1897).
 Theodor Gartner: 9 dopisov (1890—1907) — *nem.*
 Jan Gebauer: dopisnica (1899) — *če.*
 Karel Glaser: 4 dopisi (1900—1905).
 Emil Goldmann: 4 pisma (1903) — *nem.*

¹² Nekaj splošnih pojasnil k popisu: Imena v ležečem tisku pomenijo, da je ohranjeno vsaj eno Štrekljevo pismo ali osnutek pisma tistemu naslovljencu. Če ni opozorila o jeziku posameznih dopisov na zadnjem ali predzadnjem mestu, je dopis pač slovenski. Prav na koncu pa je opozorilo, kdo hrani rokopise. Če ni podatka, je to znamenje, da je dopis v mariborskem arhivu (DAS Maribor; druge kratice pomenijo: GNI = Glasbeno narodopisni inštitut; ISN = Inštitut za slov. narodopisje).

- Otto Goldstein*: pismo (nedat.) — *nem.*
 K. Š. Goldsteinu: osnutek odgovora.
Fran Govekar: pismo (1905).
Ivan Grafenauer: 6 dopisov (1905—1907).
Ivan Grbec: 2 pismi (1910) — ISN.
Simon Gregorčič: pismo (1902).¹³
Simon Gregorčič (ml.): pismo (1907).
Gustav Gregorin: pismo (1906) — GNI.
Julius Groos: pismo (1911) — *nem.*
 K. Š. Groosu: osnutek odgovora.
Bruno Guyon: pismo (1911) — *nem.*
Filip Haderlap: 2 pismi (1896).
Richard Heinzl: dopisnica (1899) — *nem.*
O. Hostinský: pismo (1905) — *če.* GNI
Matej Hubad: 5 dopisov (1906—1907) — GNI.
 K. Š. Hubadu: 8 dopisov (1906—1911) — GNI.
Fran Ilešič: pismo (1907) — ISN.
 K. Š. Ilešiču: osnutek pisma (1911) — ISN.
G. A. Iljinski: pismo (1910) — *ru.*
Vatroslav Jagić: 66 dopisov (1888—1911) — *nem., sh.*
 K. Š. Jagiću: 4 pisma v osnutku.
Leoš Janáček: pismo (1910) — *če.* GNI.
Josef Janko: dopisnica (1908) — *če.*
Konrad Janežič: pismo (ok. 1896—1897) — ISN.
V. Janžeković: 1 dopis.
J. B. de Jearneaux-Zorman: razglednica (1912) — *slov.*
Konstantin Jireček: 4 dopisi (1899—1905) — *če.*
Josip Jurčič: pismo (1879).
Blaž Jurko: 2 pismi (1899) — ISN.
Andrej Kalan: 2 dopisa.
Vinko Kapler: pismo (1888) — ISN.
Anton Kaspret: 5 dopisnic (1904—1910).
Katoliška tiskarna: 1 dopis.
France Kidrič: 2 dopisa (1910) — ISN.
Anton Klodič: pismo (1887).
Friedrich Kluge: 2 dopisnici (1909) — *nem.*
H. J. Knittel: 1 dopis (1904) — *nem.*
Janez Kokošar: 2 pesmi (1905) — GNI.
Jos. Kolšek: 2 pismi (1896—1904) — ISN.
Felix Koneczny: pismo (1905) — *pol.*
Pavel Koschier: 3 dopisi (1904—1905) — *slov., nem.* ISN.
Ivan Koštiál: 2 pismi (1909).
Franc Kovačič: 7 dopisov (1904—1909).
Fr. Kralj: pismo (1896) — ISN.
Franc Kramar: 8 dopisov (1911—1912) — DAS Maribor (7), GNI (1).
 K. Š. Kramarju: 4 dopisi (1911—1912) — ISN.
Gojmir Krek: 7 pisem (1896—1897).
Gregor Krek: dopisi (1887—1896).
Josip Križman: 2 pismi (1905) — GNI.
Ludvik Kuba: 8 dopisov (1906—1908) — *sh., če.* GNI.
 K. Š. Kubi: 2 pismi v osnutku (1906—1907) — GNI.
Števan Kúhar: pismo (1910) — V. Novak, CZN 35.
I. Kulavíc: pismo (1898).

¹³ Odlomek navaja J. Glonar v predgovoru k SNP IV * 35, med pismi v Gregorčičevem Zbranem delu pa o njem ni sledu.

- Jan Kvičala: pismo (1904) — *če.*
 Evgen Lah: pismo (1906) — ISN.
 Evgen Lampe: 5 dopisov.
 Janko Leban: pismo (1908).
 Jož. Lendovšek: 3 pisma (1891).
 J. Lenijewski: pismo (1905) — *slov.*
 Avgust Leskien: 13 dopisov (1887—1910) — *nem.*
 Primus Lessiak: 2 dopisnici (1909) — *nem.*
 Fran Levec: 88 dopisov (1878—1900) — NUK (85 v Prijateljevem prepisu),
 GNI (2), ISN (1).
 K. Š. Levec: 83 dopisov (1874—1903), od teh 7 samo v Prijateljevem pre-
 pisu — NUK.
 Vladimir Levstik: pismo (1910).
 K. Š. Levstiku: osnutek odgovora.
 Evald Lidén: dopisnica (1905) — *nem.*
 Boris Ljapunov: 7 dopisnic (1901—1912) — *slov., rus.*
 Fran Ks. Lukman: pismo (1901).
 Jurij Lulek: pismo (1905).
 Anton Mahnič: 5 pisem (1885—1897).¹⁴
 Danilo Majaron: 3 pisma (1890—1897).
 Gabrijel Majcen: 8 dopisov (1905—1908).
 K. Š. Majcnu: 1 osnutek odgovora.
 Martin (Davorin) Majcen: 2 pismi (1901—1904).
 M. Maleeff: pismo (1900) — *franc.*
 Fr. Malgaj: pismo (1912).
 E. Mandyczewski: pismo (1910) — *nem.* GNI.
 Josip Mantuani: 2 pismi (1898—1908).
 Anton Matzenauer: pismo (1892) — *če.*
 Franc Mavrič: pismo (1911) — GNI.
 John Meier: 2 pismi (1899) — *nem.*
 János Melich: 3 pisma in vizitka — *nem.*
 Rudolf Meringer: 5 dopisov (1902—1909) — *nem.*
 Gustav Meyer: dopisnica (1896) — *nem.*
 Wilhelm Meyer-Lübke: 7 dopisov (1890—1908) — *nem.*
 Fran Miklosich: 10 dopisov (1886—1891) — *nem., (slov. le 1 dopisnica).*
 Anton Mikuš: 36 dopisov (1896—1898).
 Fran Milčinski: pismo (1910) — GNI.
 Ljubomir Miletič: dopisnica (1910) — *sh.*
 Max v. Millenkowicz: pismo (1910) — *nem.*
 Fran Mohorič: pismo (1907) ISN.
 Rudolf Molè: pismo (nedat.).
 Ernest J. Muka: vizitka (1906) — *luž.*
 Matija Murko: 19 dopisov (1885—1909).
 K. Š. Murku: 29 dopisov (1885—1911) — NUK, Ms 1119.
 Rado Murnik: 3 pisma (1900) — obj. Strmšek, ZIS 1932, knj. 12, št. 21, 553.
 Ivan Murovec: 3 pisma (1886—1906).
 Adolfo Mussafia: vizitka (1904) — *nem.*
 Władysław Nehring: 6 dopisov (1899—1904) — *nem., pol.*
 Lubor Niederle: 2 dopisa (1909) — *če.*
 Vatroslav Oblak: 11 dopisov (1889—1898).
 Karel Ozvald: dopisnica (1905).
 Josip Pagliaruzzi-Krilan: 15 dopisov (1878—1885).
 Milan Pajk: 2 pismi (1908).

¹⁴ Eno je pravzaprav namenjeno F. Sedeju, ki ga je pa poslal naprej Streklju.

- František Pastrnek: 11 dopisov (1896—1911) — *če.*
 Avgust Pavel: 3 dopisnice (1910—1912) — *slov.* (1 v *prekm.*)
 Jan Peisker: 6 dopisov (1899—1910) — *nem.*
 Alex. Perissutti: pismo (1912) — *nem.*
 Martin Petelin: pismo (1897).
 Luka Pintar: 60 dopisov (1897—1912) — DAS Maribor (43), GNI (17).
 K. S. Pintarju: 37 dopisov (1898—1912) — NUK, Ms 1060, B.
 Gustav Pirc: pismo (1896).
 Makso Pirnat: 2 pismi (1902—1908).
 Maks Pleteršnik: 5 pisem (1885—1892).
 K. S. Pleteršniku: 2 osnutka pisem.
 Josef Pommer: pismo (1905) — *nem.* GNI.
 (Andrej Praprotnik): K. S. Praprotniku: dopisnica (1898) — NUK.
 Josip Premerl (?): pismo (1897).
 Ivan Prijatelj: 6 dopisov (1901—1910).
 K. S. Prijatelju: 5 dopisov (1901—1908) — NUK, Ms 895.
 Tone Primožič: 6 pisem (1903—1911).
 Ivan Rakovec: 1 dopis.
 Lojz Reggi: pismo (1908) — ISN.
 Milan Rešetar: 17 dopisov (1890—1911) — *sh., nem.* DAS Maribor (14), GNI (3).
 K. S. Rešetarju: osnutek pisma (1910) — GNI.
 Anton Rudež: pismo (1891).
 Simon Rutar: 5 dopisi (1891—1892).
 Carlo Salvioni: 4 dopisnice (1904—1910) — *ital., nem.*
 Janez Scheinigg: 3 dopisi (1905) — GNI.
 Hugo Schuchardt: 40 dopisov (1890—1912) — *nem.*
 Schulfeyer: pismo (1910).
 France Sedej: 14 dopisov (1887—1911).
 Ivan Siebenreich: pismo (1910).
 Matija Sila: 3 pisma (1906—1907).
 K. S. Sili: pismo (1906) — žup. arhiv v Tomaju.
 Jakob Sket: 3 pisma (1883—1887).
 Slovenska matica: ok. 40 dopisov (33 v Prijateljevem prepisu v NUK, drugo v ISN).¹⁵
 Stěpan Smal'-Stocki: razglednica-fotografija (1907) — *nem.*
 Společnost Národopisného Musea Československého: pismo (1910) — *če.*
 Ivan Steblovnik: pismo (1907).
 Ivan Steklasa: pismo (1890) — ISN.
 Fr. Stele: pismo (1908) — ISN.
 P. Christo Stojlov: 2 dopisa (1906) — *nem.*
 (Josip Stritar): K. S. Stritarju: vizitka — NUK, Ms 1047 H.
 Bernardin Salamun: 2 pismi (1899—1901) — ISN.
 Hiacint Salamun: 2 pismi (1896—1898) — ISN.
 Ivan Sašelj: 4 pisma (1905—1906).
 Miroslav Šijanec: 2 pismi (1896—1897).
 P. Stanislav Škrabec: 22 dopisov (1892—1912).
 K. S. Škrabcu: osnutek pisma.
 Janko Šlebinger: 19 dopisov (1901—1911).
 K. S. Šlebingerju: 9 dopisov (1902—1911) — NUK, Ms 25/60.
 Josip Šolar: pismo (1898).
 Milivoj Šrepel: 1 dopis (1901) — *sh.*
 Niko Stritof: 3 dopisi (1907—1908) — GNI.
 Fran Suklje: 7 dopisov (1884—1904).
 Volodimir Šuhevič: 3 pisma (1905—1910) — *nem., ukr.* GNI.

¹⁵ V teh uradnih ali poluradnih dopisih so podpisani Lah, Levec, Marn, Praprotnik in še kdo.

- Ivan Šušteršič: 3 dopisi (1907).
 Ivan Tertnik: pismo (1897).
 Ivan Theuerschuh: pismo (1898) — ISN.
 Josip Tomišek: 21 dopisov (1905—1912) — DAS Maribor (9), GNI (12).
 K. Š. Tomišku: 1 pismo (SE 5, 171).
 Matej Trnovec: 5 dopisov (1888—1900).
 Henrik Tuma: 2 dopisa (1892—1895).
 Seweryn Udziela: pismo (1910) — *pol.* GNI.
 M. Ulčnik: pismo (1898).
 »Universal edition« A. G.: pismo (1911) — *nem.*
 Davorin Valenčak: pismo (1878).
 Matija Valjavec: 4 dopisi (1882—1892).
 Mijo Vamberger: pismo (1910).
 Max Vasmer: 2 dopisnici (1907) — *rus., nem.*
 Joško Velikonja: pismo (1911) — ISN.
 Fran Vidic: 9 dopisov (1898).
 Giuseppe Vidossich: dopisnica (1904) — *nem.*
 Edvard Volčič: 2 pismi (1907—1908).
 Karl Vollmüller: 10 dopisov (1904—1910) — *nem.*
 Václav Vondrák: 7 dopisnic (1892—1910) — *če., nem.*
 Nikolaj Ivan Vrabl: pismo (1904).
 Ivan Vrhovnik: pismo (1895) — ISN.
 Ivan E. Weixl: pismo (1905).
 (Josip Wester): K. Š. Westru: 2 dopisa (1909—1911) — NUK, Ms 17/61.
 Winkler: 38 dopisov.
 C. Winter: 2 pismi (1906) in pogodba za izdajo znanstvene slovnice slovenskega jezika.
 Zadružna tiskarna v Ljubljani: pismo (1906) — GNI.
 Marija Zalar: 2 pismi (1909).
 Mihael Zavadlal: 5 dopisov (1887—1898).
 Fran Zbašnik: pismo (1902).
 Heinrich Zeissberg: 3 pisma (1890) *nem.*
 Fran Zemljich: pismo (1907) — ISN.
 Josef Zubatý: pismo (1891) — *če.*
 V. Zupan: 2 pismi (1909—1910).
 Avgust Žigon: pismo (1904).
 Avgust Žitek: pismo (1905).
 K. Š. Žitku: osnutek odgovora.
 Ignacij Žitnik: 1 dopis.
 Martin Zunkovič: pismo (1904).
 K. Š. Zunkoviču: odgovor v osnutku.
 Oton Zupančič: pismo (1908). (Obj. v SE 11, 180).
 Zraven teh dopisnikov je še nekaj takih, ki jih do zdaj nisem mogel identificirati:
1. Štrekljev profesor (Boan?) iz Gorice: 6 dopisov (1896—1907) — *nem., lat.*
 2. Kmet iz Cepovana: pismo (1. marca 1897) v nekakšnem vseslovanskem jeziku lastnega izdelka.
 3. Vladimir G (?): slov. pismo z Dunaja (5. decembra 1907).
 4. Pisec nemškega pisma z Dunaja (9. junija 1897).
 5. Pisec nemškega pisma iz Gradca (28. aprila 1901).
 6. Pisec nemškega pisma iz Švice (8. aprila 1908).
- Potem je nekaj uradnih dopisov: ministrstvo za uk in bogočastje, notranje ministrstvo, dunajska akademija znanosti — te hrani DAS Maribor. Nekaj uradnih dopisov je tudi v arhivu »Odbora za nabiranje SNPNe v Glasbeno narodopisnem inštitutu. Med Štrekljevo zapuščino, ki je bila pri Slovenski Matici in v NUK, pa je najbrž tudi še kakšen dopis, izgubljen med teksti. Nekaj

dopisov, ki so prišli v tukajšnji popis, je na primer kar nalepljenih v zbirke, poslani Štreklju; ne izključujem, da ob začasni kontroli gradiva po prevzemu v Inštitutu za slovensko narodopisje SAZU ne bi bili mogli tudi kaj spregledati. Upajmo, da ne bo treba predolgo čakati na priložnost, da se opuščeno doda in napačno popravi. Zdelo se mi je pa, da je tudi nepopoln pregled boljši kot nič!

Popis nam pove, da so danes znani izvorni Štrekljevi dopisi: Hubadu (8), Kūharju (1), Kramarju (4), Levcu (76 in 7 samo v prepisu), Murku (29), Pintarju (37), Praprotniku (1), Prijatelju (5), Sili (1), Stritarju (1), Šlebingerju (9), Tomišku (1), Westru (2). Sèm je treba prišteti še osnutke dopisov Apostolovu (1), Blümmlu (1), Dušku (1), Goldsteinu (1), Groosu (1), Plešiču (1), Jagiću (4), Kubi (2), V. Levstiku (1), G. Majcnu (1), Pleteršniku (2), Rešetarju (1), Škrabcu (1), Žitku (1) in Žunkoviču (1). Skupno število znaša 202 dopisa, ki so po mestih, kjer jih hranijo, takole porazdeljeni: NUK 167 (160 in 7 prepisov), DAS Maribor 14, GNI 15, ISN 5, Župnijski arhiv v Tomaju 1, dr. Vilko Novak 1, neznano kje 1. To število samo na sebi niti ni tako majhno, če pa mislimo, da so izmed več ko 200 oseb, s katerimi je bil Štrekelj krajši ali daljši čas v pisemski zvezi, znana pisma (in še daleč ne vsa!) samo 28 osebam, potem se nam šele pokaže, da je vse to, kar imamo, pravzaprav bore malo.

Korespondenca Štrekelj—Kramar

V počastitev Štrekljevega spomina ob pomembni obletnici — letos 7. julija poteka pol stoletja od njegove smrti — in za poskušnjo, kaj se skriva med Štrekljevo korespondenco, oglejmo si to pot dopisovanje z možem, ki je nedavno umrl, pa se mu »Slovenski etnograf« še ni oddolžil. Tega sem izbral tudi zato, ker je mogoče prav lepo slediti pogovoru med njim in Štrekljem, dvogovor pa je zmerom prikupnejši kot še tako izbran samogovor. V zgodovini slovenske etnografije prištevamo današnjega Štrekljevega sobesednika — Franca Kramarja — med goreče nabiravce ljudskega blaga, kakršnih bi še kako potrebovali tudi danes. Pod takim mentorstvom, kot je bilo Štrekljevo, je rod samoukov in ljubiteljev pomagal zidati dela trajne veljave.

Franc Kramar (1890—1959) iz Matene pri Igu, na zunaj skromen organist-cerkovnik-kmet, v resnici eden največjih nabiravcev slovenskih ljudskih pesmi z napevi. (Več o njem: SBL I 554, M. Murko v Et III 35 sl., Z. Kumrova v Glasniku SED II/2, 14).

Dvogovor s Kramarjem obsega 11 dopisov iz zadnjega leta Štrekljevega življenja. Ganljivo je, kako težko bolni Štrekelj februarja in marca 1912 s tresočo roko odgovarja nestrpnemu mladeniču. Le-ta je potem 4. oktobra 1912 naprosil Štrekljevo vdovo za vračilo 360 pesmi, omenjenih v dopisu 9, da bi jih mogel poslati Slovenski Matici. V dopisu št. 3 sem izpustil tisti del, ki se nanaša na Ambrožičeve pesmarice, o katerih je Kramar sam poročal v Cerkenvem glasbeniku 46, 1923, 107 sl. Pesmarice so danes v NUK v Ljubljani. Glede popravljanja pomot, ki jih omenja Kramar v dopisu št. 3, ne vem več kot Murko, Et III 38. — Besedilo je (ali naj bi vsaj bilo) do pike zvesto izvirnikom.

1. Kramar Štreklju

Častiti gospod profesor!

Matena, 4. septembra 1911.

Podpisani sem dal gosp. Milčinskemu okoli 60. narodnih otroških pesmic ktere Vam je doposlal. Toda pri teh pesmicah se mi je vrinilo veliko napak v narečju t. j., kakó res pravilno zateguje pravi Ižanec. (Torej pri Gorenjskih ne, samo pri Ižanskih!) Prosim, da bi blagovolili popraviti sledeče napake ako še ni zamujeno:

Glavna napaka je pri besedah: gré, vodé, metlé, nogé, srcé, rogé itd., sploh povsod, kjer se beseda konča na é- (in na ó, n. pr. tepó, mejó, metló itd., itd.). V poslanem sem zapisal tako: grič itd. Toda jaz sam ne vem kam sem tačas mislil ko sem to zapisal! Glasiti se bi moralo *ravno nasprotno*, namreč tako: gr'è,* väd'è, metl'è, src'è, ràg'è itd., itd. Pri o pa: tepuò, mejuò, metluò, itd., itd. Potem se bi n. pr. pesem »Tam za mejó«... glasila takó: »Tam za mejuò, + Se babe tepuò, + Z ànà vsrana metluò + + De se kikle majuò.«

Ali pa pesem »Sonce sije pa dež gre«:

»Sonce sije, pa dš griè,
Ma-ln mièle brèz vadiè,
Dejkla pàméjta brez mètliè,
Periča pèare brèz vadiè,
Káváč tovče brèz ràkiè,
Kuòjnjè tèače brèz nàgiè,
Zaba 'ma dobre zàbiè,
Povš 'ma pa trdiè ràgiè.«

Tako se mi je vrinilo res toliko pomot, da mi je zares neljubo! Manjka tudi zelo veliko kraticov, kár mnogo zabranuje poznavanju Ižanskega narečja. Pesem »Kaj delam?« in dosti drugih — se bi morala glasiti:

»K' je sièdm, se vsièdm,
K' je vuòsm, žiè kuòsm,
K' je je dèvièt, je že trebuh nàpièt,
K' je dèsièt, bi ràt pa žiè spièt.«

Vrinilo se mi je gotovo še kaj družih napak, katerih pa v naglici ne zapazim. — Sicer ste Vi visoko študirali jezikoslovje, toda jaz dvomim da bi kterikrat poslušali pravega Ižanca govoriti da bi spoznali in si zapomnili njegove »zatezleje«, kjer to je narečje, ki ni pravo Dolenjsko, ampak nekako samo záse, kèr Ig stoji nekako na meji na vse tri strani: na Dolenjsko, Notranjsko, in tudi Gorenjsko, (oddaljen je dvé uri od Ljubljane.) Kjer se ne gré toliko za pesmi kolikor za narečje, zatorej bi bilo zelo neokusno in nepravilno ako bi se napak tiskalo. Zato bi pa prosil da bi blagovolili popraviti ali sami, ali bi pa mogoče stvári kaj koristilo, da bi mi Vi omenjene Ižanske pesmice nazaj poslali, da bi jih

* e se sliši na pol ali o, torej polglasnik.

natančno pregledal in omenjene napake popravil.¹ Ker to je resnica, da mi bo veliko pripomoglo k pravilnosti zapisovanja tega narečja, ker sem sam Ižanec, in seveda več v njegovem govorjenju, toda ne še pred meseci v zapisovanju.² Popraviti bom mogel seveda tudi vse Ižanske pesmi, kar sem jih poslal pred dvema leti sl. odboru za nabiranje nar. pesmi v Ljubljano, kjer sploh narečja zapisoval nič nisem ker ga znal nisem. Pesmi sem dobil pri nas okolu enega tisoča, drugej po Dolenjskem, Gorenjskem in Štajerskem pa okoli 1700., tako da dozdam sem nabral vseh pesmi z napevi vred okroglo 2700. Lepo številce kaj ne!

Posrečilo se mi je zmed teh 2700. pesmi dobiti dozdam približno okolu 700. pesmi, katerih sploh še v Vaših dozdam izdanih snopičih ni ne! Samó obsmrtnic je 65. neznanih! Kar se pa tiče pripovednih sem imel pa to srečo, da sem dobil neko žensko ki mi je povedala 106. pesem ozir. napevov, med katerimi je večina pripovednih, ki so pa vse zelo zanimive. Dotična ženska je domá iz Vinj na Gorenjskem, (podružna vasica župnije Sv. Helene pri Dolskem ob Savi.) Med temi 106. pesmi jih je čez 50. popolnoma neznanih, ker se jih je naučila od svoje pred 34. leti umrle matere, ki so se jih naučili pa od svojih starišev (očeta in matere), takó da so pesmi res stare in móčno narodne. (Sploh se mi čudno zdi, da te ženske ni dobil g. A. Breznik, ker ni daleč oddaljena od Ihana.)

— Zdam pa še nekaj! Zadnjič sem govoril z gosp. Hubadom, pa je rekel da zdaj najbrž bodo že vse pesmi ozir. napevi kmalu pobrani, da bodo mogoče kmalu ustavili nabiranje. Jaz sem si pa mislil: Oh kakó se motite Matija! Pesem, ako jih je prav že okolu 7. oz. 8. tisoč, jih še polovica ni pobranih,³ ker je še na stotine vasi po Slovenskem v katere še nihče s tem namenom pogledal ni! Jaz bi dejal to-le: Ker smo se že lotili tega — če prav zelo težavnega — nabiranja doženimo do konca! Ker jaz glavo stavim, da je med ljudstvom še toliko napevov ozir. pesmi, da jih v petih letih ne poberemo vse! Jaz ki sem že mnogo hribovskih vasi v ta namen obredel, sem spredidel da mnogokrat v sosedni župniji — in celo vási! — znajo sploh druge nar. pesmi in pa tudi variante ktere zaslužijo ponovnega zapisa! To bi bilo namreč nekaj velicega, imenitnega, ko bi se dalo pobrati iz vseh vasi in vasic kar bi bilo mogoče.

Dostikrat se primeri da v čisto majhni vasi se dobi več pesmi kot v veliki. (Saj meni se je že večkrat tako prigodilo.) Zato bi jaz dejal, da bi bila to nekaka vnemarnost in velika neprevidnost ko bi sl. odbor morda res kár kmalu prenehal z nabiranjem češ: »Da je že vse pobrano!« Jaz pa mislim da v dobrih par letih se ne more takega in tolikega blaga kár pobrati kakor bi kdo hotel! Ker zato je treba velike požrtvovalnosti in potrpežljivosti ktero ima pa malokdo.⁴ Jaz vem koliko sem že jaz težkoč prestal v teh par letih kar nabiram! Kakemu gospodu iz sl. od-

¹ Da se ne bi Vi mudili z njimi!

² Da nisem, ni nič čudnega, ker sem samouk.

³ Kar se tiče napevov posebno ne!

⁴ In tudi časa.

bora se niti ne sanja ne, koliko mora prestati tak »plačan nabiralec«. Jaz sem bil že ene parkrat od »preolikanih kmetov« tako ozmerjan, da sem kar peté pokazal. Zdelo se jim je namreč moje vprašanje o narodnih pesmih neskončno neumno. Koliko je pa družih težkoč, dostikrat tudi takih ki so drugim neznane. (Sploh bi mogel sl. odbor zelo vesel biti da se dobi na deželi človek ki se za to in tako večkrat težavno reč zanima!

Ker imam pa jaz čas in veliko preveliko veselja do tega, (da gredoč kaj tudi našo zemljo ogledam), zato bi pa jaz Vas prosil, da bi mi dovolili še nadaljevati nabiranje, ker vem še najmanj za 100. pevcev in pevk kjer še nisem bil. Zato prosim da bi me Vi podpirali i nadalje še s kakimi koristnimi nasveti itd. da bi vstrajal i še nadalje. Pripravljen sem pa jaz nabirati magari tudi še pet let, ker moje veselje bo, ako bom mogel končno reči: »Naredil sem kar je bilo v moji moči«, — amen.

Z najodličnejšim spoštovanjem: Franc Kramar, vas Matena,
p. Ig (Studenec)
pri Ljubljani.

2. Strekelj Kramarju

Častiti gospod!

V Gradcu, dne 20. septembra 1911.

Za pojasnilo o iških narodnih pesmih Vas lepo zahvaljujem. Ker je stavljena in natisnjena dozdej ena sama, še lahko uporabim Vaše opomnje glede drugih. Opozarjam pa vas, da ne gre pisati *dš* (dež), ker tukaj narod govori samoglasnik, dasi je ta nedoločen; zato je rabiti zanj znamenje nedoločnega samoglasnika *džš*. Zdi se mi tudi, da bi Vašemu izrekanju bolj odgovarjalo *grîè*, *metlûò* kakor pa *grîè*, *metlûò*. V *pèare* (Petrica *pèare*) naglas vendar ni na *è*, ampak na *a*, zatorej *pèàre*; zakaj pišete *pàméjta*, *zàbiè* z *à*, ko se pač govori *a*-ju podoben *o* ali naravnost *paméjta*, *zabîè*?

Zelo me veseli, da ste nabrali že toliko gradiva. Le nadaljujte pridno, če se Vam ponudi prilika. Zlasti vest o ženi v Vinjah me je zanimala. Da boste v majhnih hribovskih seliščih našli več tvarine, ko v velikih vaseh, je gotovo. Jaz bi Vam celo svetoval, da se zadnjih kar ognete, ker je gradivo bolj raztrgano in manjše cene.

Da bi hotel odbor zdaj prenehati z nabiranjem, o tem jaz nič ne vem in bi zelo protestiral proti temu. Tak predlog je stavil v zadnji seji glavnega vodilnega odbora moravsko-češki delovni odbor, toda bil je z veliko večino zavržen. In še ta je nasvetoval, naj se nabiranje zaključi s koncem leta 1912. — Vsi drugi so bili zoper to. Nabiranje so dokončali edino le — Kočevarji, čemur se seveda ni čuditi. Naše delo torej ne bo še tako kmalu dovršeno, zlasti dokler se moremo ponašati s tako pridnimi nabiravci kakor ste Vi. Žalibog nam ministrstvo daje vedno manjše zaloge in Vas ne moremo podpirati tako, kakor zaslužite. Stvar torej ne bo tako hitro zaključena, kakor Vam je rekel g. Hubad. Jaz bi le rad,

da mi pošljete natančnejši pregled Vašega delovanja; koliko ste zapisali, kje in od koga. S številkami moremo namreč pri ministrstvu najbolj imponirati. Zlasti bi bilo dobro, da navedete imena in bivališče pevcev in pevek, ki jih še nameravate obiskati.

Z odličnim spoštovanjem in prijaznim pozdravom Vaš udani

Dr. Karol Štrekelj

3. Kramar Štreklju

Častiti gospod profesor!

Matena, dne 23. septembra 1911.

Za pojasnilo o zapisovanju iškega narečja se Vam prav lepo zahvaljujem. Samó v besedi dž-dež-džš, bi se drznil nekaj oporekati. Pri nas namreč nekaj besedi tako izgovarjamo, da se nikjer kaj takega ne sliši. Besede: dež, pes, miš, ves, kes itd., itd. izgovarjamo popolnoma razločno in enozložno: dž, ps, mš, vs, ks itd., itd. brez da bi se slišal najmanjši 'v'. Samó če reče v daljšem stavku, n. pr.: »P-sà sta b'la!« »Ta se k-sá!« »Buh dej džà!« itd., potem se sliši ta dva zloga, drugače ne. Toliko v pojasnilo, pa brez zamere. — Potem pa prosim, če smem vprašati: ali bodo te 'moje' otroške pesmice prišle vse letos na vrsto ali ne? In ali je kaj tacih, da so jih že drugi zapisali? — V mojem nadaljnem zapisovanju narodnih pesmi-napevov pa ne vem kakó bo kaj, ker sem potrjen za tri leta v vojake, in sicer so me daleč dejali, v daljni Mostar, glavno mesto Hercegovine. Prošnja za začasno oprostitev (za dva meseca) je vložena, toda ne še rešena. Bog vé gospod profesor ali bi se dalo to kaj rešiti pri vladi (ministerstvu) od strani Vas in slavnega odbora ko bi na pr. prošnja od glavarstva ne bi bila ugodno rešena ali ne? Kjer to mora vsak previditi, vlada, Vi in sl. odbor, da bi jaz veliko več državi koristil, ako bi jaz raje še nekaj let nabiral narodne napeve, kakor da bi tam služil navadno vojaško službo, za katero je dober vsak priprost kmečki fant, kar pa za napeve nabirati ni! Seveda pa o tej stvari se ne smé prej govoriti, ako ne bi bila prošnja od glavarstva ugodno rešena, kar bom videl čez dva meseca. — Ker bi pa jaz silno rad nekaj pesmi in napevov popravil, katere imajo res veliko pomot, zato je meni silno hudo, ker jih zdaj še mogoče mogel ne bom, ako bi moral biti tam tri leta. Odbor (oz. Vi in gosp. Hubad) bi morala potem še mogoče počakati (!?) da bi jaz popravil one napake ko bi šele došel od vojakov. Toda, to bi se preveč zavleklo, zatoraj bi bilo najbolj pametno ako bi me vlada oprostila dolge dobe treh let, kar bi storila sebi in dobri stvari v korist. Njé bo stalo nabiranje precej denarja, toda koliko bo boljše in pravilnejše blago ako se popravi, to vem narbolje jaz, ki zdaj vem koliko napak sem naredil. Toliko od tega. — Omenim naj tudi še, da imam domá še okolu 150. napevov — pesmi, katere zaradi pomanjkanja časa nisem mogel prepisati in sl. odboru doposlati. Napevi so iz Srednje vasi v Bohinju, iz Gorjuš, iz Zgornjih Danj, (Župnija Sorica) in iz Kamniške okolice. Osebe, ki so mi jih pele, ni še noben zapisovatelj obiskal. V priloženi pôli bode te vi-

deli pregled mojega delovanja in imena pevcev (vk) katere bom še obiskal ako bom prost vojaščine. Zaznamoval sem tudi površne naslove še neznanih pripovednih pesmi, kar bo Vas gotovo zanimalo. Da nisem imena pevcev in pevk naštel kateri(e) so mi pesmi peli(e), naj se mi oprusti, kjer so že tako vsi(e) *pri pesmih odposlane odboru pripisani(e)*. Toliko o tem. [— — —]

Z odličnim spoštovanjem:

Franc Kramar, Matena,
p. Ig (Studeneč.)

Opazka: Prosim za najhitrejši odgovor, kjer 5. oktobra že »anjrikam«.

[V prilogi k temu pismu je na posebnem listu pregled Kramarjevega delovanja in še načrt dela za naprej, kakor ga je bil Strekelj naprosil 20. septembra:]

Ime župnije ali vasi kjer so se pesmi zapisale.

Na Dolenjskem		Gorenjsko	
Ig	700	Črnuče	15
Tomišelj	80	Pešata	10
Šmarije	55	Kleče	80
Golo	30	Beričevo	40
St. Jurij	25	Konfin	35
Kopanj	100	Zg. Javoršca	14
Turjak-Gradež	10	Vas Vinje	160
Skocijan pri Turjaku	15	Ihan	120
Dobropolje	100	Mala Loka	35
Zalina	7	Vrba	7
Mirna peč	90	Godič-Šmarca	25
Novo mesto	5	Stranje	10
Podgora-Prečina	25	Laze-Gozd	45
Podgrad	55	Nevlje	8
Vrh pri St. Rupertu	11	Kranj	9
Cirnik pri Mirni	8	Bitenj pri Kranju	22
Vas Zabukovje	7	Kropa	40
Belokranjsko		Bohinjska Bistrica	73
Semič	4	Srednja vas v Boh.	70
Krupa	12	Koprivnik	25
Strekljevec	1	Štajerske	
Crešnjevec	5	iz ptujske okolice	155
Radoviče pri Metliki	12	z raznih krajev	300
Drašiče	4	Skupaj okolu 2700	
Božjakovo	5		
Podklaneč	20		
Predgrad itd.	15		

Opombe

Gradivo je nabrano večinoma le od kmečkih pevk in pevcev. To naj velja za vse tukaj našete župnije in vasi. Nekaj gradiva je tudi tacega, ki odgovarja samo na eno stran namreč, da je samo napev naroden toda besedilo ne. Toda teh napevov ne bi bilo skoraj nič manj škoda ko bi se pozabili in ne zapisali, kakor onih, ki so sklenjeni z narodnim besedilom. —

Napevov je tudi precej cerkvenih, n. pr. samo odpevkov pri lavretanskih litanijah sem dozdaj nabral 155. Tudi te se naj ohranijo, da se otmó pozabljenosti. Dalje sem nabral mnogo obsmrtnic, zdravic pobožnih in nepobožnih, svatovskih, zaljubljenih, stanovskih, t. j. vojaških, otroških itd.; potem nekaj kolednic, mnogo šaljivih in nekaj zabavljivih. Nabral sem tudi precejšno število pripovednih, med katerimi je precej še *neznanih*, kot n. pr. »Od Križanskega Jožka«, »Od rokovnjača Matjončka«, »Od grofa Koreninskega«, »Od zatiškega fajmoštra«, »Od cesarice«, »Kovač in smrt«, »Od Tramšéta«, »Robovčeva Manica«, »Štancarjeva Lizika«, »Od študenta« (posebno lepa), »Od kukavice«, »Prava mati zagrozi pisani materi«, »Od Minčeta«, »Adamčkov Francel se obesi«, »Od Matice«, »Marta in Majdalena«, »Tri potopljene vasi«, »Od Lutra«, itd. itd. itd. Dobil sem tudi še dve neznani zazibalki (iz Savice v Bohinju).

Priimki, imena in bivališča peok in pevcev katere nameravam še obiskati.

Na Dolenjskem

1. Franc Puh, krojač v Skocijanu
2. »Kajzarca« iz Cerovega, zdaj bivačo v Soteski
3. Fr. Lenarčič v Brestu, (zná pesmi in pravljice.)
4. Mihael Strlé v Iški
5. »Rankovka«, Vrbljene
6. Franca Jeršin, Golo
7. Fr. Platnar, Iška vas
8. Kozinka, Sap pri Šmariju
9. Fr. Ferbežar, Smarije
10. Mihael Serjak, fant, Iška vas
11. Pri Pečku, Zapotok
12. Matija Peterlin, Skocijan
13. Pri Štekálu, Skrilje
14. Franc Kramar iz Gubnišč
15. Zevnikar-Sever, Liobljene
16. Spurc iz Dol, (Gorenjsko)
17. Mala vas: Več fantov ki znajo
18. Kobiljek: nekaj starih ženic
19. Lanišče pri Šmariju: Mihovec
20. Orlo: pri Mihelovih itd.
21. Zalina: Ivan Staré, mož
22. Boštanj: pri Bernardu
23. Lobček: Pri Kotarju
24. Lobček: Ihanni Martinek
25. Karlovec pri Laščah: neki fant

Na Gorenjskem

26. Tri stare ženske (Pri Lisičku), iz Vira pri Domžalah
27. Mengeš: Poltérka, babica
28. Siška: Pri Kožarju
29. Sneberje: Mejač, mesar
30. Zajovše: »Ta stara šomaštrovka«
31. Grobše: Jernej Glažar, št. 6
32. Pešata: Pri Ukelni
33. St. Jakob: Kropčeva Liza
34. Petelinje: Pri Skundru
35. St. Jakob: Jakob Hrómec

36. Javoršca: Ant. Ravnikar
37. Konfin: Čajžova Lojza
38. Vinje: Pri Andrejčku itd.
39. Vinje: Katarina Župančič
40. Domžale: Pri Kun'
41. Dolsko: Avbeln-Begeln
42. Dob: Pri Koželju
43. Žeje: Pri Gregorcu
44. Zaboršt: Johanovka
45. Kropa: L. Žmitek, in še veliko drugih pevk in pevcev
46. Frtina: Pri Tinetu
47. Spodnja Osnica: Pri Koširju
48. Goriče: Pri Zhivcu
49. Spodnje Perniče: Jurjovka itd.
50. Motnik: Birk Alojzij, postiljon

Na Dolenjskem

51. Lipe: Pri Martinovcu
52. Panova vas: Pri Antoncu
53. Slivnica: Marjeta Semè, dekle
54. Slivnica: Pri Klančarju
55. Zagorica: »Matevžkov godec«
56. Kärčenovci, Zapotok
57. Malo Mlačevo: Lužarjev Martin
58. Vavta vas: dekleta in fantje mnogo pesmi
59. Predale: Pri Krovcu
60. Jože Sever, krojač, Male Lipljene
61. Smärjånè: Ambroževa dekleta
62. Globodol: Kolenc-Brezar-Rošelj
63. Stara gora: Mavsarca, vdova
64. Kal: Fantje in dekleta mnogo mrliških
65. Prečina: Pri Cesarju
66. Jurna vas: Gregoráčka
67. Hmelce: Znajo dekleta mnogo
68. Cikava: Trbänka in Primščovka
69. Rumunja vas: Pri Malnarju
70. Podturen: Kranjčanka, Cuncgarca

Priimki, imena in bivališča pevk in pevcev katere nameravam še obiskati.

71. Podturen: »Markučev godec«
 72. Nad Lokan: Gartnerjev Lojz, godec
 73. Toplice: Zupanovi, Muškatovi in Mihatovi
 74. Hruševac: Urša Sajè, ženica itd.

Belokranjsko

75. Krupa: Anka Lovrin, dekle
 76. Gradac: Beličič, starček
 77. Drašiče: Pečarič, mož
 78. Božjakovo: Ant. Vukšinič, fant
 79. Rozalnice: Rezka, natararica
 80. Radoviče: Marija Malešič, dekle

Na Gorenjskem

81. Krašnja: Ivan Klopčič, fant
 82. Srednji Bitenj: Pri Fičku
 83. Zgornji Bitenj: Pri Piberju
 84. Spodnji Bitenj: Pri Čepun
 85. Šmarca: Burjanova Reza
 86. Šmarca: Jernejeva Johana
 87. Hrib: Pri Kvedru

Opazka

Razun teh navedenih pevcev in pevk si še upam dobiti veliko število še družih do zdaj mi neznanih pevskih oseb.

88. Godič: Pri Gušču
 89. Praprotno: Pri Klukcu
 90. Stahovica: Frtinka

Na Stajerskem

91. Kicar pri Ptuj: Johana Zelenko, dekle
 92. Kicar pri Ptuj: Neža Majcen, dekle
 93. Kicar pri Ptuj: Osojnikovi, Vršičevi
 94. Lovlak: Kovačev Anto, Jak. Arnuš
 95. Zlatoliče: Marija Tement, šivilja
 96. St. Janž-Margečka: J. Gerečnik, mož
 97. Hajdin: J. Ogrizek

Notranjsko

98. Berač Caharija v Ravnem (ni.)
 99. Hrušovje pri Postojni: pri Skrjančevih
 100. Neka ženica iz Borovnice

4. Štrekelj Kramarju

V Gradcu, dne 27. septembra 1911.
 (Rosenberggürtel 21).

Častiti gospod!

Da tudi pri Vas izgovarjajo *dež, pes, miš, ves, kes* itd. res z nedoločnim samoglasnikom med obema soglasnikoma, to razvidite že iz tega, ker bi se *d* pred *š* jem (*dš*) spremeniti moral v *t* in bi to dalo potem *tš = č*; *č* pa vendar ne govorite za *dež*, ampak le *džš!* Tudi ne pravite Buh dej dža (*dž = srbski љ* ali *đ*, podobno madjarskemu *gy*), ampak med *d* in *ž* je nekak presledek; v *psa* pa ta polglasnik lahko izgine, v nekterih narečjih tudi v *ksá* (on se *ksa*) namesto navadnega *kžsa*.

Vaše otroške pesmi izidejo skoraj vse letos; večina je bila že od drugih zapisana; vendar se Vaše v mnogočem ločijo.

Prav žal mi je, kar mi pišete zastran Vaše vojaške službe; to bo za naš odbor res hud udarec, ker ni prav nobenega upanja, da bi Vas hoteli zastran Vašega pridnega zapisovanja narodnega petja oprostiti. Vlada tu ne gleda na korist umetnosti in znanosti, ampak na krvavi davek! Maloruski odbor se je tudi svoj čas potegoval za enega svojih mladih sodelavcev, toda brez pravega uspeha. Upati je le, da Vas prej

pošljejo na dopust, preden doslužite in Vas tako prej vrnejo prejšnjemu delu. Kar se tiče pomot v pesmih, bi se stvar pač dala uravnati kako drugači, saj še nikakor ni tako nujna. Še nedoposlane in neprepisane napeve dopošljete lahko pozneje.

Lepa hvala za zaznamek pevcev in pevek; ž njim pridobim nekaj pregled Vašega in odborovega delovanja; da laže zahtevamo nove zaloge od ministrstva.

O dobrepoljskem učitelju Ambrožiču je nekdo pisal o svojem času v »Dom in svetu«. Primanjkuje pa mi časa, da bi preiskal dotične letnike. Pesmi, v kolikor vem, niso narodne, vendar bi jih ne bilo napak prepisati. Če tega ne morete storiti, pošljite mi jih, da jih sam dam prepisati.

Obžalovaje, da Vam v glavni stvari Vašega pisma ne morem odgovoriti tako, kakor bi Vam bilo ljubo, toda pričakovaje, da se dozdanjemu delovanju tudi v vojaški suknji ne odtegnete,

ostanem tudi zanaprej od srca vdani Vam

K. Štrekelj.

5. Kramar Štreklju

Častiti gospod profesor!

Sinj v Dalmaciji 3. decembra [1911]

Moje pismo je pisano med pustimi kosarniškim zidovi kjer nisem še vžil družega kot samo žalost in bridkost. Oh kako se to razloči civilski ali soldaški stan, bolj ko noč ali dan! Preje sem se radoval z nabiranjem naših lepih narodnih pesmi = napevov, a zdaj sem tu v takem domotožju da mi ni mogoče povedati. O kako je lepo na Slovenskem, kolikor je tu v Dalmaciji pusto! Potrjen sem h konjem, na katere se pa jaz ne morem privaditi kjer jih doma nisem imel, in sploh jaz nimam do vojaškega stanu pičice veselja ne! Mene družega ne veseli kot samo pesmi in zopet pesmi, kjer so pa moj oče naredili prošnjo da bi bil samo dva meseca (kjer sva sama z očetom) zato vedno pričakujem rešenja od našega glavarstva (frajenje.) Dozdaj še ni nič prišlo, pa ako ljubi Bog da bo kmalu. Neskončno je moje hrepenenje po slovenski deželi in po pesmih. Da to je res žalostno: Jaz doma spoštovan muzik, a tu sem zaničevan regrut, slabji od živine. Doma sem bil vesel, a tu sem resnično potrt. Zame ni vojaško življenje pa ni! O ko bi bil jaz že enkrat prost potem bom spet enkrat človek! Naj me že vendar enkrat ljubi Bog reši tega življenja!

Lepo prosim pišite mi kaj kako kaj stoji iz narodnih pesmi. Ali ste kaj dosti mojih (otročkih) sprejeli in so že natisnene? Pišite še kaj zanimivega in kaj korajže mi dajte kjer sem jo zdaj hudo potreben!

Vas najlepše pozdravlja

Franc Kramar
K. u. k. Geb. Traineskadron
8. eskadron (16)
Dalmacia

6. Kramar Štreklju

Častiti gospod profesor!

Matena 29. januarja 1912.

Naznanjam Vam veselo novico da so me zdaj vendar oprostili vojaščine in da sem zdaj zopet doma v civilu. O koliko lepši je civilni stan! Zdaj zopet nabiram narodne pesmi — napeve, in jih imam zopet nabranih okolu 600. Upam ako Bog da, da jih bodem še toliko nabral da bo blizu tisoča. Gradiiva ima pa Dolenjska veliko več kot Gorenjska. Nabral sem med drugimi zopet precej otroških, katere Vam kmalu doposljem. Se Vam najlepše zahvaljujem za poslano 20. Kron, ker so mi silno prav prišle. Bog povrni!

Zdaj pa vas vprašam: Kakó bo kaj z nadaljevanjem Vaših »Slov. nar. pesmi« ki jih izdaja »Slov. Matica«? Ali bodo še katere zdaj izšle: (otroške, šaljive) ali bodo začele priloge ishajati? Ker to bi jaz že rad vedel, ker me zanima zaradi tega, ker bi jaz Vam za prihodnji snopič itd. lahko poslal še otroške in vse šaljive kar sem jih dozdam nabral. Prosim, če bi mi blagovolili to povedati! —

In zdaj pride pa še nekaj važnejšega! Vseh mojih pesmi *ki še niso v nobeni Vaši zbirki*, bo izmed mojih čez *tri tisoč* nabranih pesmi kakih 800. ali morda še več! Prosim, kako bo pa s temi? (Te izidijo menda v dopolnilnih polah!)

Ali jih boste kar od tam prepisali kjer so združene z napevi, ali jih bom mogel mogoče še posebej (samo besedilo) Vam poslati? Prosim, da mi to natančno razjasnite, da bom vedel pri čem da sem, da se poprimem koj dela! Ker pa mislim (posebno pri prvih) — kar sem jih doposlal sl. odboru v Ljubljano — popraviti narečje (osobito izžanske), zato bom imel še jaz dosti dela s tem! Ker pa v taki stvari jaz zelo potrebujem nasvetov in pomoči, zato Vas prosim, da mi v Vašem cenjenemu odgovoru daste nekaj potrebnih nasvetov kako naj jaz to stvar kar najhitrejšo in najboljšo vredim, da bo potem bolj odgovarjalo popolnosti. N. pr. kako se zapišejo katere tuje črke ki se rabijo v iškem narečju itd. Ker sem jaz namreč samouk, zato se mi ne sme zameriti ako popravljam za sabo, ker to pri človeku ki se proti uči ni nič čudnega. Upam da bo Vaše natančno pero vse pogreške popravilo, ker na Vaš pregled in popravilo se tako največ zanašam!

Pričakujoč prijaznega odgovora se Vam klanjam Vaš udani

Franc Kramar,
nabiratelj narodnih pesmi,
Matena p. Igu (Studenc)
pri Ljubljani, Kranjsko.

7. Štrekelj Kramarju

Dopisnica. Poštni žig: Graz 1. II, 12. — Naslov: *Blagorodni gospod / Franc Kramar / v / Mateni p. Igu (Studenc) / Kranjsko / pri Ljubljani.*

Častiti gospod!

Bolezen mi brani, obširneje odgovoriti Vašemu pismu. Pesmi pošljite glavnemu nabiralnemu odboru (M. Hubadu), ki Vam iz Ljubljane svoj čas dopošlje tudi plačo.

8. Kramar Štreklju

Dopisnica. Poštni žig: 2. III. 12. — Naslov: *Velecenjeni gospod / profesor / Dr. Karel Štrekelj / Graz / Universität*

Častiti gospod profesor!

Oprostite ako Vas nadlegujem iz vprašanjem ali ste prejeli pesmi ali ne, in kako Vam kaj dopadejo? Prosim da bi mi blagovolili to sporočiti, in tudi kako je kaj z Vašim zdravjem? Ker me oboje zelo zanima zato pričakujem da mi boste kmalu odgovorili. Želeč Vam kar mogoče najhitrejšiga ozdravljenja Vas pozdravlja Vam udani

Franc Kramar,
nabiratelj nar. pesmi,
Matena,
p. Ig (Brundorf) Kranjsko.

9. Kramar Štreklju

Dopisnica. Naslov kakor zgoraj.

Častiti gospod profesor!

Tukaj Vam pošiljam 360. slov. narodnih pesmi (235. otroških in 125. šaljivih, zabavljivih in drugih.) Pesmi so večinoma še neznane, kar bo Vas tembolj zanimalo. Prosim, da bi sprejeli kolikor mogoče vse, ker so vse narodne, in torej pripravne za Vaše »Sl. narodne pesmi«. Ker sem pa tudi imel veliko dela iz njimi — kar se samo po sebi razume — zato tudi upam in pričakujem, da me boste za moj veliki trud tudi zadostno nagradili. Bog Vam daj že skoraj ljubo zdravje, katerega Vam iz dna srca želi Vam udani:

Franc Kramar,
nabiratelj narodnih pesmi,
Matena, p. Ig.

8. III. 1912.

Pripomnja: Po letu Vam pošljem mogoče še kaj pesmi katere bom med tem časom nabral. Je škoda pozabiti narodno blago, naj se ohrani!

Vaš

Fr. Kramar.

10. Štrekelj Kramarju

Dopisnica. — Naslov: *Gospod Fran Kramar, / nabiratelj nar. pesmi v / Mateni pri Igu / Laibach, Krain.*

[Pošilja:] *Dr. Karel Štrekelj, Graz / Rosenberggürtel 21*

Častiti gospod!

Vaše pesmi z dne I. 1912. sem prijel. Moje zdravje se še ni poboljšalo; vstajam na par uric, le poredkoma in še ne morem in smem nič delati. Kaj bo z letošnjim (15.) snopičem, še ne vem. Denar z Dunaja za narodne pesmi avstrijske dobimo menda že kmalu in Vi Vaš delež.

Z odličnim spoštovanjem

Dr. K. Štrekelj

V Gradcu 29. III. 12.

11. Kramar Štreklju

* Dopisnica. (Datum poštnega žiga zabrisan.) — Naslov: *Velecenjeni gospod / Dr. Karel Štrekelj, / profesor / Graz, / Universität.*

Častiti gospod profesor!

Oprostite, da se Vas drznem vprašati kako je kaj iz nagrado (denarjem) za nabiranje avstr. narodnih pesmi, ali je že došel ali ne? Ker jaz sem pri vsi svoji marljivosti za nabiranje — zelo v denarnih zadregah, da ne rečem v pomanjkanju. Ker c. k. ministrstvo mi pošlje samo jedenkrat v letu, a drugih dohodkov pa nimam, ker se samo s tem pečam. Prosim, ali bi bilo mogoče, da bi mi v kratkem času poslali nagrado za Vam poslano pesmi? Ako denar še ni došel, bi mogoče kje drugej dobil denar, mogoče ako Vam kaže iz svojega itd. In ko pride denar si vrnete. Prosim, da ne zamerite tej moji prošnji, ker morate vedeti da ako človek mora dolgo čakati na denar je tudi neprijetno. —

Prosim, sporočite mi tudi kaj o Vašem zdravju! Želč Vam kmalu ljubeznjivo zdravje se Vam klanja Vam udani

Franc Kramar
nab. nar. pesmi,
Matena, p. Ig. Kranjsko

Zusammenfassung

DER NACHLASS UND DIE KORRESPONDENZ DR. KARL STREKELJ'S MIT FRANC KRAMAR

Zum fünfzigsten Todestage Dr. Karl Strekelj's (1859—1912), Professors der slavischen Philologie an der Universität Graz, Herausgebers der grossen Sammlung »Slovenske narodne pesmi« (1895—1923) und Leiters der Sammelarbeit für eine noch umfangreichere — bisher zwar unveröffentlichte — Sammlung slowenischer Volkslieder mit ihren Melodien (als Teil des Unternehmens »Volkslied in Österreich«), gibt der Verfasser eine summarische Übersicht des Nachlasses Karl Strekelj's, weiters ein eingehendes Verzeichnis der Korrespondenten Strekelj's dienen — eine Aufgabe, welche sich das Institut für slowenische Volkskunde an der Slowenischen Akademie der Wissenschaften und Künste gestellt hat), zuletzt aber die Korrespondenz zwischen Strekelj und Franc Kramar (1890 bis 1959), welchen die Geschichte der slowenischen Volkskunde zu den grössten und besten slow. Sammlern von Volksliedern mit ihren Melodien zählen darf.